

Elekt[®]onski bilten

EKOLOG

Godina II Broj 17

Jun 2009

ISSN 1800-7031

Glasilo za buđenje građanske svijesti i širenje ekološke misli

WE ARE WATCHING YOU

NEKA BUDE BISTRA

EKO PRIJATELJI

Opština Nikšić

Služba menadžera

Fond za aktivno građanstvo

Riječ urednika

Piše: Aleksandar Perovic

Poštovani prijatelji, obilježavajući još jedan Svjetski dan zaštite životne sredine, sa istim starim globalnim i lokalnim problemima i njihovim novijim i snažnijim posledicama, stičem utisak da je sva naša priča oko razvijanja ekološke svijesti pojedinca neodrživa.

Konkretni primjer su obala i korito rijeke Bistrice, najzagađenijeg vodotoka u Nikšiću, koja cijelim svojim tokom, od 5,7 km, trpi zagađenja visokog stepena. Kao da nije dovoljno opasno što se u ovu rječicu, koja protiče užim djelom grada, izlivaju otpadne vode pivare „Trebjesa“, sa svojim specifičnim zagađenjima, obzirom na hemijske supstance koje se koriste u proizvodnji, otpadne vode mljekare „Nika“, dio otpadnih voda Željezare, odvodi kanalizacije iz domaćinstava, što je njeno korito

pomjereno zbog izgradnje proizvodnih kapaciteta fabrike za proizvodnju betonskih elemenata i blokova „Koprivica“, pa se, zajedničkom „zaslugom“ mještana i inspeksijskih organa, uz to u njoj i na njenim obalama, može naći i životinjski otpad, medicinski otpad, otpadna motorna ulja, elektronski otpad, rastvori nepoznatog sastava, kadmijumske baterije...

Krici galebova koji slijeću na odbačenu životinjsku kožu, u podnožju Gordinog mosta, podsjećaju na scene iz horor filmova i čak i kod ljudi, koji su navikli na neprijatna iznenađenja na terenu, izaziva osjećaj nelagodnosti. Da li o njenom porijeklu nešto znaju vlasnici „firme“ koja se bavi otkupom životinjskih koža, mi ne možemo znati, ali bi to svakako bio jedan od pravaca koje bi nadležne inspeksijske službe trebalo da ispituju. Zar nije održiva teorija da bačena koža nije zadovoljila „standarde“ za otkup, pa je nezadovoljni vlasnik riješio da je se otarasi tako što je bacio u rijeku? I uz to uštedi na troškovima prevoza do deponije Mislov do, na Budošu. Ukoliko je nekom dozvoljeno da legalno vrši otkup, zar ne bi morao imati osnovne podatke svojih klijenata i bio obavezan da sarađuje, čuvajući sopstvene interese, sa nadležnim inspekcijama?

Čovjek kao s(a)vjesno biće ne bi trebao ugrožavati okruženje u kom živi, pogotovo što to izaziva negativne posledice po njega samog. Ali (ne)čovjek to ipak radi. Razlika između savjesnog ponašanja i potkazivanja, čak i na našim prostorima, trebala bi biti očigledna, s obzirom da živimo u 21-om vijeku i pretendujemo da prihvatimo običaje iz razvijenih zemalja. Građanska odgovornost i opasnost od potencijalnih epidemija morala bi suzbiti malograđanski strah od etiketiranja „špijuna“ i prećutnog prezira okruženja. Realno, mentalitet našeg naroda, makar u projektima čiji je cilj zaštita i unapređenje životne sredine, mora se posmatrati kao očekivana poteškoća, pa shodno tome potrebno je pronaći i odgovarajuće mehanizme za prevazilaženje ovog problema.

Ne pretendujući da pokrenem pravac „ekologija uma“ predložiću da razvoj ekološke svijesti preformulišemo kao buđenje savjesti i stvaranje lične odgovornosti kod pojedinca, kroz direktan razgovor i rad na terenu. Ovaj način animiranja građana, već godinama, koriste i političke partije koje imaju najuspješnije izborne rezultate, što potvrđuje njegovu efikasnost. Preduslov za ovakav rad je razvijena infrastruktura i zadovoljavajući kapacitet nevladinih organizacija koje djeluju na polju zaštite i unapređenja životne sredine u Crnoj Gori, što trenutno nije slučaj. Umrežavanjem zelenih nevladinih organizacija, postavljanjem zajedničkih ciljeva, sprovođenjem zajedničkih kampanja i održivim planiranjem aktivnosti, stekli bi se neophodni uslovi za jačanje uticaja civilnog sektora, što bi dalje rezultiralo unapređenjem ukupnog stanja životne sredine. Drugim riječima, dok građani ne shvate važnost očuvane životne sredine a nadležne institucije ne počnu sa efikasnom primjenom zakonskih odredbi, svi naponi koje grupa entuzijasta ulaže na ovom polju ne mogu donijeti željene rezultate. Naravno, i socijalni mir u prvoj ekološkoj državi na svijetu će i dalje biti važniji nego zdrava životna sredina i održiv razvoj.

Do tada, sa žaljenjem moram konstatovati da je priča o Bistrici i priča o Zeti, Gračanici, nikšićkim akumulacijama Krupačkom i Slanom jezeru, rijekama Morači, Sitnici, Cijevni, Skadarskom jezeru, Bojani, ulcinjskoj Velikoj plaži (na slici), Jadranskom moru i gotovo svim vodenim resursima i njihovim obalama u Crnoj Gori. I sve ukazuju na tužan kraj.

OZONE NEWS

Radionica za ekološke NVO „Među Jednakima“

Ulcinj- U organizaciji ALFA mreže, u hotelu „House Freiburg“ u Ulcinju, održana je trodnevna radionica za predstavnike nevladinih organizacija koje se bave zaštitom životne sredine u Crnoj Gori. Cilj radionice je bio

uspostavljanje dijaloga o uticaju NATO-a na stanje životne sredine i eventualne posledice ukoliko bi Crna Gora postala član ove vojno političke formacije. Na seminaru su učestvovali i predstavnici medija i nekih političkih partija, a kao predavači su, između ostalih bili i Njegova Ekselencija ambasador Hrvatske u Crnoj Gori, Petar Turčinović, koji je govorio o iskustvima Hrvatske, Tamara Đurović iz Ministarstva turizma i zaštite životne sredine, koja je govorila o zaštiti od radioaktivnog zračenja i Jadranka Mihaljević, iz Seizmološkog zavoda Crne Gore, koja je govorila o projektu koji je dobio finansijsku podršku iz NATO programa za nauku.

U djelu koji se ticao stavova ekoloških NVO, kao panelisti su učestvovali Darko Pajović iz Green Home-a i Aleksandar Perović iz Ozona, koji su u svojim izlaganjima jasno istakli demilitarizaciju

kao programsko opredjeljenje organizacija kojima pripadaju, što je i u skladu sa principima zelenih nevladinih organizacija svuda u svijetu.

Udruženje građana „OZON“ Nikšić je na radionici sporovelo anketu koja je, između ostalog, imala za cilj ispitivanje stava učesnika o tome da li je i za vojne projekte potrebno raditi procjenu uticaja na životnu sredinu. Razlog za to je član 3, Zakona o procjeni uticaja na životnu sredinu gdje je, između ostalog, navedeno: „Odredbe ovog zakona ne primjenjuju se na projekte namijenjene odbrani, otklanjanju posljedica elementarnih nepogoda i prirodnih katastrofa“, što je u Ozonu prepoznato kao potencijalna mogućnost za zloupotrebu. Po nama, moralo bi se precizirati šta se podrazumjeva pod „projekte namijenjene odbrani“, kako se ne bi ponovile neprijatnosti koje su imali mještani Župe nikšićke, zbog najavljanog uništavanja viška naoružanja u Borovim brdima.

Svih 18 anketiranih predstavnika nevladinih organizacija kojima su zaštita i unapređenje životne sredine primarni ciljevi, izjasnili su se da je za vojne projekte potrebno raditi procjenu uticaja na životnu sredinu, bez obzira na proces integracija u NATO.

Anketirani su bili potpuno istog mišljenja da bi nevladine organizacije koje se bave zaštitom životne sredine trebalo bolje informisati o ekološkim programima NATO-a, kao i da bi se u bezbjedonosnoj politici naše zemlje moralo povesti više računa o zaštiti životne sredine i ustavnom opredjeljenju ekološke države Crne Gore.

Na pitanje da li Vojska Crne Gore ima svoj ekološki program, 14 anketiranih je odgovorilo da ne zna, 3 da nema, dok je samo 1 anketirani ekološki aktivista odgovorio da ima, što šalje jasnu poruku nadležnim institucijama da je ovaj segment vojnog djelovanja potrebno bolje predstaviti građanima.

Završnog dana radionice, učesnici su se pridružili akciji čišćenja Velike plaže, što je bio jedan od pilot projekata u okviru Zelene agende, koju u Ulcinju realizuje Zeleni korak.

Hepening „POMOZIMO BISTRICI“

NEKA BUDE BUDE BISTRA & ČISTA

Nikšić- Udruženje građana „OZON“ Nikšić je, u cilju obilježavanja Svjetskog dana zaštite životne sredine, organizovalo dvodnevni hepening „Pomozimo Bistrici NEKA BUDE BISTRA“, posvećen najzagađenijoj rijeci u našem gradu.

5. juna su članovi eko sekcije „Prijatelji planete“, V razreda OŠ „Olga Golović“, dijelili starijim sugrađanima promotivne brošure sa savjetima kako da, u svojim domaćinstvima, doprinesu očuvanju voda.

Hepening je doprinos NVO „OZON“ uspješnijoj promociji učesnika projekta „Čišćenje dijela korita i obale rijeke Bistrice“, koji se realizuje u okviru „Zelene agende Crne Gore“, a kojeg „OZON“ sprovodi u saradnji sa Radnom grupom Prirodna bogatstva i resursi, holandskom nevladinom organizacijom Milieukontakt International i Službom menadžera Opštine Nikšić, uz finansijsku podršku Fonda za aktivno građanstvo (Fakt) iz Podgorice i Ministarstva spoljnih poslova Kraljevine Holandije.

Politika NVO „OZON“ je da se svakom projektu da poseban doprinos u vidu samoinicijativnih aktivnosti, čiju kompletnu realizaciju (sredstva, rad, volontiranje, medijska promocija...) članovi udruženja obezbjeđuju iz sopstvenih resursa, što bi trebalo da animira i druge NVO da na ovakav način promovišu svoj volonterski karakter i daju pozitivan signal potencijalnim donatorima.

6. juna, u saradnji sa Maršal pabom, organizovan je nastup Nikole Karadžića, u cilju promovisanja „Zelene agende“, a vlasnici su izdvojili i finansijsku pomoć u iznosu od 50 evra, za akciju čišćenja obale i korita rijeke Bistrice. Hepening povodom Svjetskog dana životne sredine je bio namjenjen građanima, kako bi se animirali da u što većem broju učestvuju u rješavanjima ekoloških problema u našem gradu.

Prijatelji planete u akciji

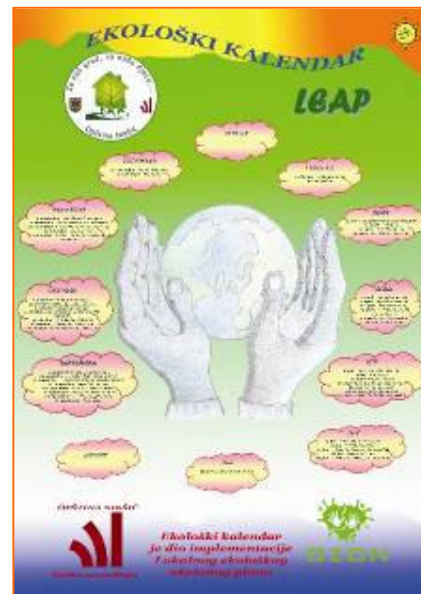
EKO KALENDAR

Nikšić- Služba menadžera Opštine Nikšić i Udruženje građana „OZON“ Nikšić u znak obilježavanja Svjetskog dana zaštite životne sredine, kreirali su eko kalendar, koji je podijeljen nikšićkim osnovnim školama, u cilju animiranja učenika i nastavnog kadra da obilježavaju važne međunarodne datume koji se tiču oblasti životne sredine.

Eko kalendar je, nakon elektronskog biltena „Ekolog“ i Konkursa „Sačuvajmo našu planetu“, treća u nizu edukativnih aktivnosti koje Služba menadžera i NVO „OZON“ realizuju u okviru implementacije LEAP-a, što bi trebalo da rezultira odgovornijim ponašanjem građana prema prirodnim resursima, većim interesovanjem najmlađih sugrađana za očuvanje životne sredine, olakša nastavnom kadru u planiranju programa i doprinese kvalitetnijem radu eko-sekcija.

Eko kalendari su podijeljeni i predstavnicima medija u Nikšiću, kako bi i oni dali svoj doprinos obilježavanju važnih ekoloških datuma, što bi trebalo da dodatno utiče na povećanje ekološke svijesti građana, jer je uloga medija u unapređenju ukupnog stanja životne sredine u Nikšiću prepoznata kao veoma važna.

Crtež je rad učenika Aleksandra Janjića, iz OŠ „Milija Nikčević“.

Zahvalnica za NVO „OZON“

Nikšić- Eko sekcija „Prijatelji planete“, V razreda OŠ „Olga Golović“ Nikšić, u subotu 13. juna, poslednjeg radnog dana školske 2008/09 godine, upriličila je dodjelu Zahvalnica za institucije i pojedince koji su dali doprinos u njihovom radu.

Između ostalih zahvalnice su dobile i nikšićke NVO „ALFA Centar“ i „OZON“, kao i član naše redakcije Anđelija Kovačević, sa kojima su „Prijatelji planete“ sarađivali u toku ove školske godine.

Svečanom činom uručivanja zahvalnica prisustvovali su i članovi Radne grupe „Prirodna bogatstva i resursi“, a najavljena je podrška „Prijatelja planete“ i u akciji čišćenja obale i korita rijeke Bistrice. Nagrade ove vrste predstavljaju najveću satisfakciju u radu NVO „OZON“, pa se nadamo da će i u sledećoj školskoj godini na obostrano zadovoljstvo biti nastavljena ova uspešna saradnja.

Gosti su mogli i da vide školski pano na kome su bili izloženi likovni radovi učenika i da se uvjere zašto su proglašeni kao najkreativnija eko sekcija na ovogodišnjem Konkursu „SAČUVAJMO NAŠU PLANETU“.

Kao nagradu za dobar rad, nastavnica Nađa Lalatović će nastaviti da vodi sekciju, iako učenici prelaze na sledeći nivo školovanja, što predstavlja pozitivan primjer kako se mogu uspešno organizovati dopunske aktivnosti. Njihovom radu bio je posvećen i dio TV emisije „(Ne)Kultura življenja“, urednice Sonje Vujadinović, koja se emituje na lokalnom javnom servisu RTV NK, a i u svim dnevnim pisanim medijima bilo je riječi o uspjesima „Prijatelja planete“.

Svaka čast za naše „Prijatelji planete“.

Eko zapisi

Divlja deponija pod Trebjesom

U podnožju zaštićenog posebnog prirodnog predjela Trebjesa, u naseljenoj zoni, na mjestu gdje je nekada bila hemijska čistiona, već duže vremena nalazi se divlja deponija sačinjena pretežno od ostataka građevinskog materijala, tzv. šuta. Na žalost, ovaj primjer postaje uobičajen u urbanim zonama, ali ono što najviše čudi je nezainteresovanost mnogobrojnih prolaznika koji ni ne obraćaju pažnju na ovo smetlište.

Da li zbog mnogo većih ekoloških problema kojima su izloženi ili zbog nedostatka informacija o njihovoj štetnosti, to ne znamo, ali smo sigurni da brzina uklanjanja ove deponije sa same granice zaštićene zone, dosta zavisi i od samih građana. Nadležne institucije ne bi smjele da dozvole postojanje divljih deponija u neposrednoj blizini zaštićenog posebnog prirodnog predjela Trebjesa, stoga se nadamo da će naša priča imati svrhu i bez posebnih molbi.

WE ARE WATCHING YOU

Kontejner&humanost

Između Saborne Crkve Svetog Vasilija Ostroškog i teniskih terena, tačno preko puta gradskog groblja, prolaznike već godinama dočekuje isti prizor - prepuni kontejner sa gomilama smeća u širokom luku oko njega. Sadržaj kontejnera ukazuje na različitost porijekla otpadaka. Neko će reći da je to česta slika u većini gradova u prvoj ekološkoj državi na svijetu, ali razlog zbog kojeg smo, za ovaj broj Ekologa, odabrali baš ovaj kontejner je što su u njemu, između ostalog, nalazio i veliki broj pari novih dječjih papuča. Naša eko patrola je fotografijom zabilježila ovaj nesvakidašnji prizor. Pošto je očigledno jedan kontejner, starog tipa, nedovoljan za ovu lokaciju, nadamo se da će dinamika njegovog praznjenja biti češća i da će ubrzo dobiti pojačanje.

Onaj ko je bacio papuče sigurno je imao mnogo bolji izbor, a savjest mu svakako nije jača strana.

Partner za medijsku promociju

www.greenagenda.net/montenegro

GREEN AGENDA NEWS

Održan trening za pisanje dokumenta Zelena agenda

Nikšić- Trening o fazi četiri procesa Zelene agende održan je 29. maja 2009. godine, u prostorijama NVO Ozon i Agencije za lokalnu demokratiju.

Trener, Nenad Rikalo, upoznao je prisutne sa navedenom fazom, tj. procesom pisanja, revizije i strategijom usvajanja dokumenta. Učesnici su mogli saznati nešto više o tome kako je ovaj proces tekao u državama u kojim je projekat uspješno realizovan.

U planu je da se pisanje dokumenta završi do kraja avgusta ove godine, da proces revizije (prikupljanje komentara i javne rasprave) traje tokom septembra i novembra, a da konačna verzija bude predata na razmatranje Skupštini grada Nikšića do kraja godine.

Na treningu je sačinjen tim koji će sprovoditi navedene aktivnosti, u kome su Ana Niković iz Agencije za lokalnu demokratiju, Milijana Kovač iz Službe Menadžera Opštine Nikšić, Aleksandar Perović iz NVO Ozon i Milan Korać iz Službe za zaštitu životne sredine Opštine Nikšić. Njima će u radu pomagati treneri i ostali učesnici u projektu koji su takođe dali značajan doprinos Zelenoj agendi tokom prethodnih godinu dana.

Pripremila: Ana Niković, Agencija za lokalnu demokratiju

Koordinatorica Zelene agende za Nikšić

Geografi na Zabranu Kralja Nikole

Nikšić - Dana 05.06. 2009. godine, Radna grupa „Ekološko-turistički lokaliteti“ sa 50 studenata geografije i njihovim profesorima posjetila je Zabran kralja Nikole iznad Župe Nikšićke, u sklopu svojih planiranih aktivnosti tokom realizacije projekta.

Prof.dr Miroslav Doderović održao je predavanje studentima u prirodi o značaju ovog predjela koji je predviđen za zaštitu, i o mogućnostima njegove turističke valorizacije.

Poseban osvrt je dat na geografski postanak ovog lokaliteta, jer u njegovom amfiteatralnom prostoru nalaze se izvanredno očuvani postglacijalni oblici reljefa u obliku glacijalnih valova koji sve više privlače pažnju brojnih istraživača.

Turistička aktivacija ovog nekadašnjeg poznatog izletišta, naročito je olakšana zbog postojanja svih njegovih prirodno-geografskih specifičnosti, koje su rijetko tako gdje objedinjene i lako prepoznatljive.

Posjeta Zabranu je obavljena na Dan zaštite životne sredine.

Pripremio: Milan Korać

koordinator Radna grupa „Ekološko-turistički lokaliteti“

ČIŠĆENJE VELIKE PLAŽE

Ulcinj- U nedjelju 31. maja, NVO Zeleni korak je u sklopu projekta Zelena agenda Crna Gora organizovala akciju čišćenja dijela ulcinjske Velike plaže. Akciju su podržali učenici Osnovne škole „Maršal Tito“ iz Ulcinja, koji su dali veliki doprinos u čišćenju otpada sa plaže.

Akciju su takođe podržali učesnici radionice za ekološke NVO, koju je organizovala ALFA mreža u okviru projekta „Među jednakima“, a na kojoj su učestvovali i predstavnici Milieucontact International, NVO Zeleni korak i NVO Ozon.

Na dan čišćenja Velike plaže, koordinatorka projekta Zelena agenda za Ulcinj, Azra Vuković rodila je zdravog dječaka. Azri i njenoj porodici čestitamo i želimo mnogo sreće.

Nadamo se da smo dobili još jednog ekologa.

A.P.

„VAROŠ JE NAPRAVILA MOST, A MOST ĆE GRADITI VAROŠ“

Nikšić- Radna grupa Kulturno-istorijski spomenici realizovala je pilot projekat "Uređenje prilaza lokalitetu Carev most" (uređenje i ograđivanje terena, postavljanje informacione table i klupa za odmor), u sklopu projekta.

Carev most, koji je izgrađen 1894. godine, uz pomoć ruskog cara Aleksandra III, predstavlja jednu od najljepših građevina tog stoljeća. Cilj ovog projekta je uređenje i obilježavanje lokaliteta, podizanje nivoa znanja stanovništva o ovom kulturno-istorijskom spomeniku, kao i podsticaj razvoja turizma u Nikšiću. Nadamo se da će sprovođenje ovog projekta pokrenuti niz inicijativa i da će Carev most zauzeti mjesto koje mu pripada.

Lokalna samouprava Opštine Nikšić, u saradnji sa Mjesnom zajednicom Kličevo, planira nastavak aktivnosti na ovom lokalitetu, čijom bi realizacijom Carev most postao jedan od najljepših vidikovaca u Nikšiću.

Zelena Agenda je realizacijom ovog projekta ujedinila mještane, učenike O.Š. "Milija Nikčević", polaznike škole fudbala "Karioke", NVO sektor i lokalnu samoupravu.

Pripremili: Radna grupa Kulturno-istorijski spomenici

Građanske inicijative

SAČUVAJMO DRAGIŠNICU

Šavnik- Mještani sela Komarnica, zabrinuti zbog lične i bezbjednosti svojih imanja, pokrenuli su građansku inicijativu zaštite životne sredine na Dragišnici, tj. sprečavanja neplanske sječe šume.

Naime, nakon što se prije par godina odustalo od sječe šume na ovim prostorima, ovih dana je ta priča opet aktuelizovana, a u medijima se nije posvećivala dovoljna pažnja ovoj, po nama, opravdanoj inicijativi, pogotovo imajući u vidu neposrednu blizinu granice Nacionalnog parka „Durmitor“.

Nikšićke nevladine organizacije koje se bave zaštitom i unapređenjem životne sredine Društvo mladih ekologa Nikšić i Udruženje građana „OZON“ javno su podržale mještane Komarnice, skrenule pažnju na značaj ovog prostora i opasnost od posledica neplanske sječe.

„Uzimajući u obzir blizinu zaštićene teritorije Nacionalnog Parka Durmitor, principe održivog razvoja i ustavno opredjeljenje države Crne Gore, NVO „OZON“ smatra da odluku o sječi šume na Dragišnici treba pažljivo preispitati, uz intenzivnije učešće javnosti u toj proceduri, kako bi se izbjegle eventualne štete koje bi mogle ugroziti bezbjednost mještana i njihove imovine, biodiverzitet i značajno narušiti šansu za turističku valorizaciju prirodnih resursa i razvoj ekoturizma na prostorima Opštine Šavnik.

Šuma nije samo obična skupina drveća već složena biogeocenoza šumskog drveća, koje međusobno utiče jedno na drugo i na sredinu u kojoj se nalaze, te zajedno sa ostalim biljnim i životinjskim svijetom koji je okružuje formira složeni ekosistem, stoga cjelokupno društvo ima veliku odgovornost da je sačuva od neplanske sječe.

NVO „OZON“ poziva Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstvo turizma i Ministarstvo prostornog planiranja i zaštite životne sredine da se aktivno uključe, doprinesu prevazilaženju trenutne krize i ne dozvole da se nanese šteta mještanima sela Komarnica i prirodi na tom prostoru.

Mještane pozivamo da iskoriste svoja zakonska prava na učešće u odlučivanju i slobodni pristup informacijama i na taj način se upoznaju sa tačnim namjerama nadležnih institucija, kako bi se izbjegli kasniji eventualni nesporedaji.

Neplanska sječa je glavni razlog i za ugrožavanje zaštićenih vrsta, a očuvanje i unapređenje biodiverziteta je veoma važna stavka i u direktivama EU, koje se tiču oblasti životne sredine, što bi morao biti veoma bitan momenat za nadležne institucije, obzirom na napore koji se ulažu u procesu evropskih integracija.

Blizina atraktivnih lokaliteta kao što su kanjon Nevidio, Pošćenska jezera upućuje na mogućnost razvoja ekoturizma, sportsko rekreativnog turizma i osmišljavanje strategije turističke valorizacije prirodnih resursa na ovom području, što je u skladu i sa Nacionalnom strategijom održivog razvoja.

Šume obezbjeđuju mnogo značajnih funkcija za cijelo društvo, uključujući svježvu vodu, siguran dom za floru i faunu, kao i arheološko i historijsko nasleđe, pa bi trebalo da im svi uzvratimo istom pažnjom.“-navodi se u saopštenju za javnost NVO „OZON“ i apeluje: „SAČUVAJMO NAŠE ŠUME“

EKO PODSJETNIK

Radioaktivni gromobran
Lokacija: O.Š. Mileva Lajovic Lalatovic

Nikšić- Tačno prije godinu dana, u dvobroju 6 i 7 Ekologa, pisali smo o jonizujućem zračenju i njegovim izvorima.

Tom prilikom smo naveli da je jedan od radioaktivnih gromobrana koji su, i po ranijim verzijama Zakona o jonizujućem zračenju već odavno trebalo da se uklone, lociran na O.Š. „Mileva Lajović Lalatović“, u koju ide najveći broj nikšićkih osnovaca.

Iz Ministarstva turizma i zaštite životne sredine, tada nam je rečeno da je u krugu JU „Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore“ osposobljen adekvatan skladišteni prostor, ali da je početak njegove upotrebe, zbog nadležnosti, uslovljen početkom rada Agencije za zaštitu životne sredine.

U međuvremenu Agencija za životnu sredinu je počela sa radom, a mi smo dobili informaciju da će se za uklanjanje 76 radioaktivnih gromobrana, koliko ih ima u Crnoj Gori, sredstva pokušati obezbijediti iz IPA fondova.

Podsjećamo: Radioaktivni gromobrani nijesu dobri jer je i najmanja doza ozračenja štetna, a i uvijek postoji opasnost da padnu (od vjetrova, groma, požara...) i ozrače **bitno** velikom dozom ljude, a da oni to ni ne znaju.

Potrebno je što prije izvršiti njihovu zamjenu novim klasičnim gromobranima, a radioaktivne gromobrane odložiti na propisan način.

ZAŠTIĆENE VRSTE

Vrabac

Vrabac (*Passeridae*) je ptičica dugačka oko dvanaest-petnaest centimetara, a teška dvadeset-trideset grama. Raspon krila iznosi oko dvadeset centimetara.

Ima vitku i lijepo zaobljenu glavu, sa proporcionalno krupnim, čvrstim kljunom, čunastog oblika pomoću kojeg lako gricka voće i povrće, zoba bobice i raznovrsne sjemenke. Obrazi su svjetlo sivi do bjelkasti. Leđa su smeđa, sa mjestimično uzdužnim crnim prugama, dok su grudi i trbuh pepeljasto sivi. Na nogama ima prste – tri prednja i jedan zadnji, naoružane ostrim kandžicama, koje se lako uvlače u koru drveća i grana te se ova ptičica jednako spretno kreće po drveću kao i na zemlji.

Vrabac se najradije hrani sjemenkama. Voli i svježije, mekano povrće, a naročito je lakom na zrelo voće. U doba sjetve, kao i kada dođe žetva, vrapci se obilno goste pšenicom, pa stoga nanose znatnu štetu obrađenim poljima. Takođe, preferira i brojne insekte, najviše mlade leptire. U proljeće vrapci se hrane i nektarom iz cvijeća, uglavnom žute boje.

Žive širom svijeta, a najviše ih ima u Evropi i Aziji. Vrapci uvijek borave na mjestima gdje ima puno kuća, krovova i rupa u zidovima. Ako ljudi napuste naselje, odlazi i on. Međutim, vrabac je prepređen i sumnjičav – upoznao je dobro čovjeka i zna da u njega ne smije imati previše povjerenja. Iako često dolazi do prozora tražeći mrvice koje ga čekaju, nikada se ne odomaći toliko da bi primio hranu iz čovjekove ruke. Prije nego što dodirne neki predmet koji je pripadao ljudima, pažljivo će ga osmotriti i provjeriti da se u njemu ne krije neka klopka.

Preko dana razdragane čete vrabaca neumorno lete i skakuću u potrazi za hranom. Naveče se skupe, najradije na neko visoko stablo, koje se preko noći pretvara u vrapčije konačište. Dugo su bučni – čavrljaju i galame; često se i svađaju. To se ponavlja i izjutra čim se probude.

U mjesecu aprilu obadva roditelja traže zgodna mjestašca, gdje će sagraditi gnijezdo za mlade koji će se izleći. To su najčešće: krajevi krovnih oluka, neki čoškić ispod crijepa, rupa u zidu kuće ... Ovdje ptičice postavljaju hrpicu sijena ili slame. Od aprila do juna mama-vrabica snese u par navrata po četiri-pet jaja. Novoizlegli vrapčići nijesu pokriveni perjem, već su potpuno goli. Odmah uzdignu proporcionalno krupne žućkaste kljunove i vane za hranom. Tata i mama muku muče da utole silnu glad svojih mališana, stoga neprestano lete od gnijezda i natrag. Nije baš jednostavno sakupiti oko pet stotina insekata, što predstavlja dnevnu zalihu za porodicu.

Vrapčići brzo rastu i čim steknu sigurnost u letu, napuštaju roditelje i pridružuju se vršnjacima. Pomoću prstenovanja, ustanovljeno je da vrapci mogu doživjeti oko 12 godina, dok u zatočeništvu i svih 20. Međutim, pošto ih veliki broj strada još kao mladi vrapci, prosječan vijek je oko 2 godine.

ZANIMLJIVOSTI

- Vrapcu je kljun ljeti crne boje, dok zimi postaje tamnosmeđ.
- Vrapčeva se pjesma sastoji od svega nekoliko više puta ponavljanih nota: „Čili, čili“, uzvik dozivanja je „Čiu-čiu“, dok je „Ćirrr“ signal uzbune.
- Ova pričica je veliki „prijatelj“ sa drugim životinjama, posebno konjima i psima.
- Kada ima priliku za to, veoma rado jede u društvu drugih životinja, čak i iz njihove posude. Sa velikim zadovoljstvom, uzima zrna pšenice čak i kokama iz kljuna, ne obazirući se na njihove „prijetnje“.
- Mada izgleda vrlo pitomo, teško prihvata život u zarobljeništvu. Ako se nađe u kavezu pobjeći će prvom prilikom, za razliku od mnogih ptica koje, kada se jednom sprijatelje sa čovjekom neće da ga napuste, čak ni kada ih on pusti na slobodu.
- Kada dođe zima ili nevrijeme, vrapci se u cilju zaštite sklanjaju čak i u dimnjake, ne mareći za dim i čađ koji im ogarave perje.
- Čovjek je ubijao vrapce na mnogim prostorima, tako da su bili sasvim istrebljeni u Australiji i Novom Zelandu, u djelovima Amerike i subsaharskoj Africi, ali su kasnije ponovo uvedeni u stanište.
- Evropski vrapci su se u periodu 1850-1875. godine donosili u gradove SAD da bi smanjili broj štetočina, ali su potom i sami zvanično proglašeni štetočinama sve do 1883. godine.
- U Holandiji vrapci se smatraju ugroženom vrstom iako su, među pticama, poslije kosa najbrojnija vrsta.
- Domaći vrabac je jedan od simbola Beograda.
- U blizini Mostara postoji naselje Vrapčići.

Izvor informacija:

> „Piccola Enciclopedia Degli Animali“, Fabbri – Milano, Italy, izdato od strane „Prosveta“, Beograd (Mala enciklopedija životinjskog carstva)

PROLJEĆE

Stariji za tamu jeseni tmaste
i grublji za grubost ove zime prošle,
ja vam ovog proljeća neću mahati, laste,
i neću vam reći toplo dobro došle.

Vrapcima ja moram, nježno kao otac,
reći nešto lijepo u dan ovaj plavi,
vrapcima - tom sitnom grumenju života,
što je cvrkutalo zimus na mećavi,

dok ste vi negdje, ispod tuđeg neba,
izvodile svoje igre vragolaste,
- ne, vaš mi cvrkut sad, zbilja, ne treba,
razmažene gospođice laste.

Oni su zimus zebli ispod streha,
oni su voljeli i golo ovo granje.
Moje poštovanje, vesela ruljo smijeha,
drugovi vrapci - moje duboko
poštovanje.

IN MEMORIAM

Vitomir Vito Nikolić
(1934-1994)

Pripremio: mr Radoš Đurović
Predsjednik Skupštine NVO „OZON“

Mladi EKOLOG

Godina II Broj 3

Školski pano u O.Š. „Olga Golović“ sa nagrađenim likovnim radovima „Prijatelja planete“

Pomozimo planeti Zemlji (Nagrađeni rad na konkursu „SAČUVAJMO NAŠU PLANETU“)

Postoji jedna planeta Zemlja
Na beskrajnom nebeskom svodu.
Ona je kolijevka i dragi dom
čitavom ljudskom rodu.

U dimu, prašini i smogu
Guši se, ne može da diše.
Padaju kisjele kiše,
a ona nečujno moli:
„Pomozi, ne mogu više!“

„Ja neću planine puste,
ni mrtva plava mora.
Neću da nestanu predivna Tara
i bijela stada Durmitora.

Ja hoću cvrkut ptica,
poj pjeta što budi rujnu zoru.
Neću prljave rijeke
i mračnu pustu goru.

Ja hoću šumu sa medvjedom
što sniva zimske snove.
Liju, vuka i jelena,
što snažnom rikom košutu zove.

Hoću djecu bosonogu
što cvijetne livade gaze
i srećne hoću majke
što veselu djecu paze.”

Zato ljudski rode,
oslušni glas dječjeg hora:
„Voljenoj majci Zemlji-
hitno se pomoći mora!”

**Eko sekcija „Prijatelji planete”
V razred O.Š. „Olga Golović” Nikšić**

ISTINA NEMA GRANICE

www.blogovanje.com/ISTINA

Golubja jama

Jedan od atraktivnih lokaliteta u zaštićenom posebnom prirodnom predjelu Trebjesa, je svakako i Golubja jama, koja se nalazi uz samu šumsku stazu za hiking & biking.

Ono na što mi skrećemo pažnju je neobezbjeden prilaz ovoj provaliji, što bi moglo dovesti do neželjenih posledica, obzirom da u toku ljetnjeg perioda mnogo djece prolazi ovim putem.

Nesreće iz prošlosti, često prerastaju u urbane legende, a mladalačka radoznalost i dokazivanje, nebrojeno puta su bili uzročnik tragedija, što nas obavezuje da ukažemo na ovaj problem.

Nadamo se da će Golubja jama biti sve više tretirana kao prirodna vrijednost, a sve manje kao potencijalna opasnost.

REDAKCIJA

Elekt@onski bilten EKOLOG	Osnivač i izdavač: Udruženje građana „OZON” Nikšić • Glavni i odgovorni urednik: Aleksandar Perović • Redakcija: mr Radoš Đurović, Anđelija Kovačević, Aleksandar Perović • Savjet biltena: mr Nikola Perović • Kompjuterska obrada: OZONE team • Tiraž: Neograničen • Distribucija: Besplatna, elektronskom poštom • Adresa redakcije: Ul. Beogradska S6-A, 81 400 Nikšić, Crna Gora • Telefon: +382 (0) 67 657 279 • E-mail: bilten.ekolog@gmail.com
---	---

Molimo Vas da ne štampate e-bilten „EKOLOG” ukoliko to nije zaista neophodno i tako podržite kampanju Udruženja građana „OZON” Nikšić „SAČUVAJMO NAŠE ŠUME”.

HVALA!!!

Redakcija

